

בעזרת הנשים

מעולם לא היה עמישראל חשוף בצורה כה אינטימית למראהו של אדם אחד, ומעולם לא היה אדם אחד חשוף בצורה כה אינטימית למבטיו של עמי ישראל, כמו מנחם בגין בימים אלה. אי-אפשר לברוח ממנו. כשמפעילים את מקלט הטלוויזיה, הנה הוא מופיע. ככל שעות היממה. כימעט בדי הפסק.

בגין נואם. בגין מתלוצץ. בגין מחבק. בגין מנשק בגין נואם. בגין חותם. בגין עולה בכבש המטוס. בגין נואם. בגין נואם. בגין חותם. עולה בכבש המטוס. בגין נואם. בגין יורד בכבש המטוס. בגין לוחץ ידי מכותבים. בגין נואם.

והנה רואה ושומע ומתווכח. מיהו בגין זה? האם הוא מתכוון למה שי הוא אומר? מתי הוא אמיתי ומתי הוא משחק?

לש אנשים המתמוגגים למראהו, המוסנים להזין בו את עיניהם עוד ועוד.

יש אנשים שהם אלרגיים לאיש, הטוענים שהם "מקב" לים פריחה" או "עוד אוויר" כשהם מקשיבים לנאומו. בגין מתבודד מול קיבור של זאב ז'בוטינסקי. מתבודד — רק הוא והצלמים. בגין מנשק את הכותל המערבי, מוקף "עמד" ומצלמות. בגין מעמיס תשבחות על אנואר אל-סאדאת והעם המצרי העתיק, וכעבור רגע הוא אומר פסוק שהוא כדקירת סכין בלב כל מצרי. בגין מדבר על "דם יהודי" ועל "נשים וילדים יהודיים" שוב ושוב. **בעיני ציבור מעריציו, כל אלה הם גידויים של עוזירוח יהודי. בעיני הציבור האלרגי, זה פשוט מכיר, הופך מעיים.**

איני שייך אף לאחד משני המחנות האלה. אני משתדל להבין את האיש, להבין את התפקיד המיוחד שהוא ממלא עתה — לטובה או לרעה — כהיסטוריה של עמנו, ארצנו וי מרחבנו.

קרם כל ומעל לכל, עובדה איתנה כצוק, שאי-אפשר להזין אותה או לעקוף אותה בשום צורה שהיא: כל זה קורה בימי שלטונו של בגין. עובדה. זה לא קרה במשך 29 שנות שילטונו הבלתי-מעורער של המערך, על כל גילגוליו, ועל חמשת ראשי-הממשלה שלו. עובדה.

אנואר אל-סאדאת בא אל בגין, לא אל גולדה מאיר, לא אל יצחק רבין.

מדוע? אומרים: מילחמת יום-הכיפורים היתה דרושה כדי להכשיר את הקרקע הנפשית ליוזמתו. אך גולדה שלטה כמה חודשים אחרי אותה מילחמה אומללה. ואילו רבין שלט שלוש וחצי שנים אחריה. האם היו צריכים להבשיל איזשהם תהליכים מיסטוריים, כדי שאל-סאדאת יבוא? האם הבשילו בדיוק בסתיו 1977, כאשר, לגמרי במיקרה, בגין היה בשילטון? שטויות. חכה נכיר בעובדה כמו שהיא: אל-סאדאת החליט מה שהחליט אחרי שבגין נבחר כראשי-הממשלה.

מדוע? אפשר רק לנחש. אולי האמין שמנהיג לאומני ייענה לו ביתר קלות. אולי סבר כי בגין הוא איש חזק במיוחד, המסוגל לבצע את העניין. אין לדעת את התשובה בבירור. רק דבר אחד בטוח לגמרי: הוא אכן בא אל בגין, דויד בן-גוריון היה האיש שקם והחליט ב"14 במאי 1948 להכריז על הקמת המדינה. גם אויבי ביו הגרדו ביותר אינם יכולים להכחיש עובי דה זן. מנחם בגין הוא האיש שישב וחתם ב"26 במארס 1971 על הוזהיהשדום עם מצריים. גם אויבו הגרדו ביותר לא יוכר לשלז ממנו זכות זן.

אילו מת השלום בטרם נולד, היינו מאשימים את בגין. מאחר שהשלום נולד בכל זאת, יהיה זה אך צודק להכיר בכך שמנחם בגין הוא שניצח על המדיניות הישראלית באותו רגע היסטורי.

אין הרבר מבטל אוטומטית את כל מעשיו ומחדליו של מנחם בגין עד אותו רגע. בהחלט לא. מותר לזכור אותם.

מותר לזכור כי מנחם בגין היה חבר חשוב ובעל-השפעה בממשלת-הליכוד-הלאומי, בימי מילחמת ששת-הימים ובמשך שלוש שנים לאחר מכן.

באותה תקופה הוחמצה — כך אני מאמין — הזדמנות היסטורית להשיג שלום, שהיה טוב לאין שיעור מן השלום החלקי שהושג עתה. שיכרוך-הניצחון, תאוות-הארמה, הגג הגואה של השחצנות הלאומנית — אלה היכו אז את הממשלה בסנוריים.

אולם מנחם בגין אשם בכך פחות מאשר לוי אשכול וגולדה מאיר, שלא לדבר על משה דיין ויגאל אלון. מותר גם לזכור כי המשא-המתן לשלום ארך 17 חודשים ארוכים ומייגעים, ובסופו של דבר לא הושג שלום יותר טוב מזה שניתן היה להשיגו בחודש הראשון, באהבה ובהתלהבות.

האחריות לכך רובצת על בגין יותר מאשר על כל אדם אחר. המינובלות של אופיו השפיעו על כך באופן מכריע. אנוור אל-סאדאת לא הסתיר שוזהו גם דעתו, והוא אמר זאת כימעט כמילים מפורשות לעיתונאים הישראלים שי-ריאינו אותו בושינגטון.

אפשר להטיח בפני האיש טענות והאשמות נוספות. מזה כבוד-מישקל. וככל זאת — — —

לככל זאת — זהו האיש שחתם על הוזהיהשלום. שלום חלקי, פגום, רחוק מאד מן האידיאל של שלום כולל וצודק ויציב ומקובל על הכל. בוודאי, כל אחד מאיתנו יכול לדמות בנפשו שהוא היה מגבש שלום הרבה יותר טוב, נכון ובטוח. (כשלעצמי אני משוכנע.

בגין מלביש את ג'יהאן

כי אילו היה התפקיד מוטל על חברי ועלי, היינו משיגים שלום טוב יותר לאין שיעור. אבל עמישראל לא הטיל את התפקיד עלינו. ועל כן אין להירהור זה כל חשיבות). האיש שחתם עליו שבמנו הוא איש בשר-ודם. בעל מיגבלות רבות מאד. בעל גיגנונים שהם מביכים לעיתים קרובות. בעל סיגנון שאינו לטעמו של כל אחד.

אבל זהו האיש שעשה את השלום הזה. ואם השלום ראוי לשבח, האיש ראוי לשבח. ובעיקר: במציאות הישראלית הממשית, זו הקיימת כיום, שום אדם אחר לא היה מסוגל לעשותו.

כולנו כבר אמרנו זאת פעמים רבות. אך מן הראוי לחזור על כך שוב ושוב: עשר שנים אחרי מילחמת ששת-הימים, אחרי אשכול וגולדה ורבין, פשוט אין אדם אחר שהיה מסוגל לשכנע את עמי-ישראל לקבל את השלום הזה בלי מילחמת-אזרחים, בלי עזעועים נוראים, בלי צלקות עמוקות.

ולא מפני שהעם הזה הוא רע במיוחד, או שונאי-שלום במיוחד. אלא מפני שהוא טומטם במשך שנים ארוכות על-ידי רוב אמצעי-התיקשורת, על-ידי חוסר-האחריות של הפוליטיקאים, על-ידי העקשנות הפרימיטיבית של גולדה מאיר והתחבולות הקלוקלות של משה דיין — והדמוגוגיה של בגין עצמו.

כיום מאיימים המתנחלים במרד מזויין, ומבצעים פרוי-בוקציות בשטחים המוחזקים, בעידודם של חיילים וקצינים. כיום מאיימים כמה פוליטיקאים במרד פוליטי, וממררים את חייו של בגין.

אילו היה הזיכור כונו מעורב כיום מרד מזויין, ואילו היה מנחם בגין משמיע את הנאמר מיום שאיתם משמיעה עתה גאולה כהן — מי היה מעז לחתום על שלום כזה? שימעון פרס? יצחק רבין?

כדאי לזכור זאת, כאשר נראה את מנחם בגין בפעם הבאה על המסך חובש כיפה באמצע הנאום כדי לצטט את חבוקי, או מנשק בכוח את ידיה של ג'יהאן.

מדוע משך בגין את המשא-המתן במשך 17 חודשים? מדוע הקריב את אוירת ההתלהבות והחדווה למען כמה תיקוני-נוסח, חסרי כל חשיבות מעשית?

במשך הזמן הזה פעלו לחצים ואילושים, הופעלו פיתויים ותמרצים. כל אלה השפיעו, בלי ספק, אך התהליך העיקרי, זה שקבע בסופו של דבר, היה המאבק הפנימי בליבו של מנחם בגין עצמו.

שתי תשוקות התגוששו כלב האיש — הי תשוקה להיכנס להיסטוריה כעושה-הישגים ו-התשוקה לחזיק בכל השטחים הכבושים. הי תה זאת מלחמת-איתנים, וכסופו של דבר — כעזרת כל אותם לחצים ואילושים ופיתויים ו-תמרצים — ניצח עושה-הישגים.

אל נשכח כי האיש שחתם על המיסמך הוא אותו בגין שפרש מממשלת-הליכוד-הלאומי מפני שגולדה מאיר הסי-כימה לחתום על נייר בלתי-מחייב שהכיל את המילה "בסיגה". זהו אותו בגין שהודיע אחרי בחירתו, כי הוא מתכוון להשתקע באחד מיישובי פיתח-תריפה.

בהשוואה לעמדות-המוצא שלו, הוא הגיע רחוק מאד — אם כי עדיין רב מאד המרחק אל המקום שאזינו הוא צריך להגיע, כדי להשיג שלום-אמת.

אמר לי השבוע מנהיג אחת המיפלגות: "אילו היה בגין מתפטר השבוע מן השילטון, היה מקומו בהיס-טוריה מובטח לו, כאיש שעשה את השלום. אך מי יודע איך ייכנס להיסטוריה, אם יישאר בשילטון עוד שנתיים?" ואכן: **השנתיים הכאות הן שתקבענה.**

השלום נחתם בושינגטון, ולאחר-מכן הוזמן בגין לקאהיר, אך גורלו של השלום ייחרץ בשכם, ברמאללה, בחברון ובעזה.

האם בגין, שניצח את עצמו בקרב על סיני, יהיה מסוגל לניצח את עצמו גם כאשר על כף המאזניים יהיינה מונחות, "יהודה" ו"שומרון" ו"חבל עזה"?

בגין טוען כי עולם לא תקום מדינה פלסטינית. לעולם לא ידבר עם אש"ף, לעולם לא תהיה ריבונות ערבית על הגדה והרצועה, לעולם לא תיפסק ההתנחלות היהודית בשטחים אלה, לעולם-לעולם-לעולם לא תפורקנה ההתנחי ליות הקיימות.

האם הוא מתכוון לזה ברצינות? אולי. האם הוא יודע שאלה הן הבטחות-שווא, וכי התהליך מוביל בהגיון-ברזל לעבר הגשמת כל היעדים האלה, המפחידים-כביכול? אולי. אין גבול ליכולתו של פוליטיקאי לרמות את עצמו. אך אין גם גבול לגמישותו של פוליטיקאי, האומר "לעולם" ויודע כי "לעולם אין לאמר לעולם".

שוב אין לדעת מה נעשה כיום בניכני רבני שג בגין. אפשר לדעת רק זאת: לפני שיוותר על אדמת ארץ-ישראל השלמה, וזוא גם חלקית, וזוא גם בהדרגה, יתחולל בליבו מאבק-איתנים, שדעימתו יחוויר גם המאבק הפנימי שבו ניצח זה עתה.

מי משני הבגנים ינצח במאבק זה? יש המכירים את בגין היטב. מזה שנים רבות, והסבורים כי בסופו של דבר יוותר בגין על הרעיונות, שבהם דגל כל ימיו, למען ההישג המוחשי של שלום כולל. כלומר: שיסכים לכינון המדינה הפלסטינית, בהדרגה, שלבים-שלבים.

הוא כבר חתם על מיסמך המכיר בקיומו של העם הפלסטיני וב"זכויותיו החוקיות". הוא הבין את החשיבות המכרעת שיש ליחסים הטובים בין ישראל וארצות-הברית. הוא ראה שעמי-ישראל מעדיף את השלום על פני השטחים הכבושים. הוא קיבל את פרסי-נובל לשלום. הוא הוזמן למצריים, הוא טעם את טעם ההערצה שמעניקים עמי-העולם לאיש-שלום.

אחרים מאמינים שאין כל סיכוי לכך. סיני אינה ארץ-ישראל, ואפשר היה לוותר עליה. אבל שכם, חברון, עזה, הרהיבית? לעולם לא!

אחרי מה שקרה בחודשים האחרונים, רק אדם קל-דעת יהיה מוכן להמר על מעשיו של מנחם בגין בעתיד. איני מוכן להיות בין הי נביאים.

אגיד רק זאת: אם יישאר מנחם בגין בשילטון, מקומו הסופי בהיסטוריה ייקבע על-פי מעשיו ומחדליו מהיום והלאה. המיבחן הגרדו ביותר מצפה לו עתה.